

V Loirskem okrožju so se vršile dne 21. januarja obravnave v Saint-Etienne. Rudarski delavci so zahtevali 15% povišanje, ali pa 4 fr. na šiht, delodajalci pa so ponudili 1.25 fr. Po debati so delojemalci svojo zahtevo znižali na 3 fr., a delodajalci so stali pri svoji ponudbi. Sporazum se ni dosegel. Strokovne organizacije bodo napela vse sile za doseg svojih zahtev.

Ze 1. januarja 1926 so se v severni Franciji cene premogu zvišale za 6 fr. na tona in od 16. januarja pa zopet za 4 fr., tako da znaša skupno povišanje povprečno 10 fr., medtem ko znaša povišana plača samo 3 fr. na tona. V Lothringen se je premog za hišno kurjavo od meseca oktobra naprej povišal za 10 fr. na tona in sedaj se čuje, da se bodo te cene ponovno zvišale.

naroči kdor hoče, ni pa nobeden obvezan imeti kakršenkoli list, ako ga ne mara ali ne more plačevati. Podporno društvo organistov v Ljubljani je zastopal g. Zdešar. Pozdravil je navzoče in izrazil željo, da bi oba društva delovala skupno, ker imamo vsi iste cilje. Sklenilo se je, da bomo o vseh važnih sklepih obveščali drug drugega. Razšli smo se v nadi, da naše delo ne bo zastoj in, da se drugo leto vidimo v še obilnejšem številu in v boljnih razmerah.

154.8 milijonov Din, kolikor iznaša proračun rečne plovbe, katero je dne 1. januarja 1926 prevzela država v svoje roke; ta proračun izkazuje komaj 1,150.000 Din čistega dobička. Čisto nepotrebno je bilo podržavljenje rečne plovbe, ker vse države streme za deetatiziranjem gospodarskih ustanov in se tudi pri nas v zadnjem času v tem pravcu vrše priprave. Brez dvoma ne bo podržavljenje prineslo koristi državi, kar kaže že proračun prvega leta, ki izkazuje komaj 1 milijon dinarjev čistega dobička, dočim je bilo v letu 1924. čistega dobička 21.3 milijonov dinarjev. Ostra polemika v listih v mesecu novembru in decembru priča, da gre pri vsej stvari za neke osebne interese, škoda bo pa le trpela država in ne oni, ki so spor in podržavljenje povzročili.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza papirniškega delavstva.

Seja načelstva. Že sklicana seja načelstva Zveze pap. delavstva na dan 21. marca, se radi občnega zbora skupine Vevče preloži z istim dnevnim redom na nedeljo, dne 28. marca t. l. ob 9. uri dopoldne v konzumski kleti I. Ljublj. konz. društva v Ljubljani, Kongresni trg, kar naj odborniki in skupine vzamejo na znanje, ter se seja polnoštevilno udeležijo.

Vevče. Skupina Zveze pap. del. v Vevčah vabi na občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 21. marca ob pol 4 popoldne v dvorani Ljudskega doma pri Dev. Mar. v Polju. Dnevni red: 1. Pozdrav in otvoritev, 2. poročilo tajnika, 3. poročilo blagajnika, 4. poročilo predsednika, 5. volitev društvenih funkcionarjev, 6. slučajnosti. Člani, članice! Udeležite se tega občnega zbora polnoštevilno. Občni zbor vsake organizacije je kakor ogledalo. Tu se bodo dajali na obe strani računi poslovnega leta, kakor tudi smernice za bodoče naše delo. Po udeležbi se sodi življenje organizacije. Zato vsi na občni zbor. — Odbor skupine Vevče.

Zveza tovarniškega delavstva.

Skupina strokovne zveze tovarniškega delavstva Sv. Lovrenc na Pohorju ima svoj redni letni občni zbor dne 21. marca 1926 ob pol 4 popoldne v gostilni Jakoba Novaka s sledečim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsednika; 2. govor poročevalca iz Maribora; 3. blagajniško poročilo; 4. volitev novega odbora in zastopnika za občni zbor Strokovne zveze tovarniškega delavstva; 5. slučajnosti. V slučaju, da bi občni zbor ob navedeni uri ne bil sklepčen, se bo vršil pol ure pozneje, ne glede na število navzočih članov. Članstvo se naproša, da se občnega zbora polnoštevilno udeležijo. Odbor.

Zahvala. Podpisana se najiskrenejše zahvaljujem organiziranemu delavstvu tovarne za barve v Dolu za vso dejansko pomoč, ki so mi jo izkazali ob smrti mojega moža Jurija. Zahvaljujem se vsem za tako veliko spremstvo pri pogrebu, bodisi delavstvu kot uradničtvu, pred vsem pa gospodu ravnatelju. Vsem in vsakemu posebej Bog plačaj! — Frančiška Aleš, Dol pri Ljubljani.

Zahtevajte „PRAVICO“ po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih

Flisek Viktor;

(Konec.)

Streharjev striček.

Zalosten je gledal sv. Gregor svoje farane v otožni cerkvi brez zvonov. Odkar so jim vojaki odpeljali zvonove, se je privozila vsako leto izza Kuma nevihta in stresla točo po setvi. Stepla jim je še tiste zeli, katere so pognale iz te neblagoslovljene zemlje. Zamerili so sv. Gregorju in nevolja je bila v njih.

Tolažil jih je gospod in obetal boljnih časov. »Nič ne bo,« so odmajevali togotni in presukavali prazne čedre med zobmi.

Ko so pa slišali o bogatem Amerikancu, so se zopet spomnili preperealih jarmov v cerkvenih linah. Brž so poslali k stricu Johnu cerkvenega ključarja Puhla, da bi poizvedel, če bo ta kaj zavalil za zvonove.

Nerodno je tlačil oče Puhel pri Streharju med krčevimi prsti polhovo in lezel s prošnjo v tujca. Pokimaval je stric John, dokler ni ugasnil ključar. Riko se je sukal po hiši in mežikal v sorodnika.

Ko je poglel oče Puhel, se je oglašil stric smeje: »Le naročite, vse plačam!»

Viničarji.

Občni zbor S. Z. V. K. D. se bo vršil dne 28. marca t. l. pri tov. Husjaku v Slamnjaku pri Ljutomeru. Začetek ob 2. uri popoldne. Dnevni red: Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora; poročilo odbora in nadzorstva; volitev odbora; ustanovitev bolniškega fonda; slučajnosti. Skupine naj pošljejo za vsakih 20 članov po enega delegata, ter morebitne predloge vsaj pet dni pred občnim zborom zveznemu tajništvu. Važno je za ves naš pokret in nadaljnje naloge naše organizacije, da se občnega zbora udeležijo vsi delegati skupin. Ivan Husjak, načelnik. P. Rozman, tajnik.

Društvo slovenskih organistov.

Naše društvo je imelo dne 2. marca t. l. v Celju svoj redni letni občni zbor, kateri je bil eden najlepših v vseh letih, kar društvo obstoji. Zbralo se je čez 80 organistov iz vseh krajev, tudi iz Koroške in Belokranjskega. — G. K. Bervar je otvoril zborovanje in pozdravil navzoče, posebno še zastopnika Pokojniškega zavoda za privatne nameščenec in pa zastopnika Jugoslovanskega muzičara ter prešel na dnevni red. Zastopnik Pokojniškega zavoda je podal obširno poročilo o pokojniškem zavarovanju za organizacijo ter na številna vprašanja točno in jako podučno odgovoril. Za svoja izvajanja smo mu vsi zelo hvaležni. Zastopnik Udruženja jugoslovanskega muzičara je tudi razložil program istega in priporočal, da društvo vstopi k temu združenju, kar pa ni bilo sprejeto. Poročila tajnika in blagajnika so bila odobrena. Društvo je imelo pretečeno leto 146 udov. Letos se je število znatno pomnožilo. Blagajniško poročilo izkazuje prebitka nekako 2000 Din. Sklenilo se je, da društvo izstopi iz Jugoslovanske strokovne zveze, ker nikakor ne more plačevati prispevkov za svoje člane in tudi od članov ne teh izterjati, ker imajo organisti tako slabe plače, da tega nikakor ne zmorejo. Na zadnji seji Jugoslovanske strokovne zveze se je baje tudi sklenilo, da je vsaki član organizacije, katera je včlanjena pri JSZ, dolžan biti naročnik lista »Pravica«. To pa ni mogoče izpeljati pri naših članih iz že zgoraj omenjenih razlogov. Priporočalo pa se je članom, da naj še nadalje ostanejo naročniki na »Pravico«. Glede Jugoslovanskega muzičara se je sklenilo, da si ga naj

Prometna zveza.

Občni zbor. V nedeljo, 14. marca se je vršil redni letni obč. zbor osrednjega odbora Prometne zveze v Mariboru. Skupine so bile polnoštevilno zastopane po svojih delegatih, kar je zelo razveseljivo dejstvo. Sprejeli so se razni dalekosežni sklepi, kar bo organizacijo utrdilo in ji dalo moč popolnega razmaha med železnicařji. Soglasno se je sprejel predlog, da si Prometna zveza ustanovi lastno glasilo »Železničarski Vestnik«, ki bo izhajal 1. in 15. vsakega meseca. Prva številka tega lista bo izšla dne 1. aprila 1926. Tako bomo vsem članom s prvim aprilom ustavili »Pravico« ter bodo mesto nje dobivali novi list. Vabimo pa vse člane, da si po možnosti naroče obenem tudi »Pravico«, ki stane mesečno 5 Din in ki je skupno glasilo vseh Zvez, ki so včlanjene pri Jugoslovanski strokovni zvezi. Člani torej, ki bodo doplačali k članarini še 5 dinarjev, bodo prejeli tudi »Pravico«. Članarina Prometne zveze znaša po sklepu tega občnega zbora mesečno 10 dinarjev, v kateri znesek so vštete vse ugodnosti organizacije. Podrobno poročilo o občnem zboru, novi poslovnik, v katerem so se znatno zvišale posmrtninske odpravnine in razne druge sklepe bomo objavili v prvi številki našega novega lista. Prosimo cenjeno članstvo, da blagovoli to vzeti na znanje. — Načelstvo.

ODVOJENO MIŠLENJE

Jugoslov. kluba proti proračunu železniškega ministrstva.

Proračun prometnega ministrstva znaša 3142 milijonov dinarjev. Je največji proračun, ki je povečan v primeri z zadnjim proračunom za 784 milijonov dinarjev. Proračun se povišuje od leta do leta radi kreditov za zgradbo novih železnic, radi investicij, letos je povečan radi tega, ker vsebuje prvič proračun juž. železnice. Za zgradbo novih železnic in za investicije je določeno 207 milijonov dinarjev, kredit, ki ne spada v redni proračun; železnice se grade povsod na svetu iz sredstev, dobljenih iz notranjega ali zunanjega posojila. Proračun bi bil znatno večji, ako bi vseboval tudi kredite za poplačilo letičnih dolgov (za popravilo vagonov, lokomotiv itd.) v Madžarski, Avstriji in Češkoslovaški, katero plačilo se odlašajo leto za letom. Proračun ministrstva se še poveča za

Riko svoje tisočake, dokler ne bi dobil stric ključev do zaklada.

John je kipel drugi dan dalje. Riko ga je zaviral zastoj. Stric je sklenil, da gre v Ljubljano. Strehar mu je zavil kračo, kruha in pustil strica ves nemiren v mesto.

Potem je sedel zalosten na pult in vrgel še noge po njem. Prijel se je za šop kuštravih las in mislil na strica, njegovo valuto in na Ivanko.

Otepniški ključar Puhel je pa že bežal v Maribor zvonove naročevati. Bronaste, kaj pa da. Na veliki zvon si je izmislil možak sy. Gregorja, vsega lepšega kot je na oltarju farne cerkve. Pod rob pa naj bi prišel svetel pas z napisom počez. Na malega jim je zastavil sv. Florjana, da bi varoval slamnate strehe.

Ko je prišel oče Puhel s poti, je pregrnil pred strmeče sosede naslikane zvonove. Čez papir so se nagnile Otepničani in vozili s prsti po podobah. Zenske, ki so se radovedno kopicile zadaj, so rinile med može, da je moral oče Puhel razdražen odstopiti. Nekdo je svetoval, da naj iztrižejo papirnate zvonove in prilepijo na jarme, da bo vsaj za silo proti hudi uri. Glasno so odobrivali temu nasvetu in so se srečno razšli domov.

Naši železniški tarifi so mnogo višji kot v drugih državah; skrajni čas je, da se izvrši njih revizija. Treba je izvesti deklasifikacijo robe z ozirom na kvaliteto in posebno vlogo robe v našem gospodarstvu ter proporcionalno diferenciranje tarife glede oddaljenosti ali uvesti tarifne zone, treba skrbeti za ugodnosti zvez na morje. Potrebno je, da se znižajo tarife za blagovni in osebni promet.

Ni čuda, če je naša tarifna politika slaba, saj ni dovolj sposobnega uradništva v ministrstvu, ki je verzirano v tej stroki, saj nima niti najpotrebnejših pripomočkov na razpolago. Da se dobe dobri strokovnjaki v centralo, kar bi neizmerno pripomoglo k povzdigi železniške službe, treba njih materialni položaj zagotoviti, a ne mirno gledati, da so njih prejemki nižji ko prejemki prometnikov na progah dežele.

Postopanje napram vicinalnim železnicam ne služi v čast naši državi. Tem železnicam dolguje država ogromne vsote, ne briga se za izpolnjevanje obveznosti proti akcionarjem teh železnic in imejiteljem obveznic, ki so jih s svojim kapitalom zgradili, pač pa je pobrala in še pobira njih dohodke, a ne polaga niti računov. Državna uprava gre še dalje, ne briga se niti za nujna popravila tako, da obstoji na primer nevarnost, da se bo vsled zanikarnosti vladne uprave moral obrat na progi Poljčane-Konjice-Zreče ustaviti. Dolg države slovenskim privatnim železnicam na obrestih in amortizaciji znaša nad 9 milijonov dinarjev, a vse prošnje in vloge, da vlada izpolni svoje obveznosti, so brezuspešne. Gre za privatne železnice, in to Dolenjske železnice, proge Ljubljana-Vrhniko, Kranj-Tržič, Grobelno-Rogatec, Velenje-Dravograd, Ljutomer-Radgona ter tako zvane štajerske deželne železnice Poljčane-Konjice-Zreče, Slovenska Bistrica-mesto Slovenska Bistrica. Sedež proge Grobelno-Rogatec je še vedno v inozemstvu, ministrstvo še ni rešilo vprašanja emisije 7000 novih delnic po prevratu, s čimer so nameravali Nemci dobiti dominanten položaj v družbi, ki je lastnica te železnice. (Dalje.)

»Kaj pa stric,« se je česal za ušesi Riko. »Se ne piše ne! Ali se mu je kaj prigodilo?« Za vogalom je postal krojač in gledal proti stezi, po kateri je prihajala pošta.

Čez teden dni je prestregel pismo. Dobro je ločil svoj naslov, ki je bil nerodno potegnjena čez ovitek. Odpre in bere: »Dragi nečak! Naznanjam Ti, da nisem dobil v Ljubljani ključev in sem jo odrinil dalje v Trst. Tu mi je zelo všeč. Ključev sploh nočem več, ker se denar na svetu tudi brez njih dobi. Kedar se vrnem, ne vem, če boš pridno hranil, kmalu! Točnega naslova ne morem dati, ker nisem v zaporu. V tej vročini mi je odpadla brada in izgubil sem vse sive lase. Tvoj John Strehar.«

Riko se je zavrtel in obvisel ves divji na pultu. Riko zopet vlačil niti skozi razkleščene hlače in se vrtil z vatlom po tesni kamri. Pridno zbira sečfrane krone za stare dni. Ivanko je pustil Vilku.

Če gre kdo skozi Otepnico, bo videl, da tam še vedno z jarmi zvyone. In pravijo, da pride to veliki teden prav...

Inserirajte v „Pravico“!

P. V.:

Proti kapitalizmu.

RESNICA O POLITIKI.

(V tem odstavku opisuje pisec zlasti nemške razmere — pa nič ne de, bodo za nas prav tako poučne, ker je stvar v svojem bistvu skoro ista, samo da je v Nemčiji tisti, ki ga goljufajo, delavec, pri nas pa tudi kmet, seveda v večini.)

Se ene iluzije se moramo iznebiti. Naši demokraciji in republikanski ljudski državi moramo strgati masko z obraza, da bomo videli politiko, kakršna je v resnici.

Demokratizem zahteva, da pride vsakdo do svoje pravice. Zato je tukaj postavodajni zbor, čigar zastopniki in člani se volijo od ljudstva in ki pridejo skupaj z vprašanjem in voljo: »Kaj je pravica?« Kar ta zbor spozna za pravo, to izvrši potem eksekutivna oblast in to proti vsemu odporu. Zgodovinski razvoj demokracije zma kaže, da je v začetku res volja bila pravica. Toda kmalu se je iz te prave volje in njej sledeče pravice razvila interesnost posameznih skupin in to pomeni konec demokracijske svobode. Tako se je godilo tudi naši nemški demokraciji. Leta 1848. je prišla do veljave v politiki res prava ljudska volja. Najprej so prišli zrušen kulturni interesi, ki pa so vedno bolj stopali v ozadje, in nastopili so gospodarski interesi agrarnofeudalnega značaja. S tem, da se je okrepila gospod. moč meščanstva, so pristopili zrušen tudi njegovi splošno kapitalistični interesi. V začetku so bile tudi v tej vladajoči plasti močne interesne nasprotosti, ki pa danes izginjajo s sindikati in monopolizacijo.

To politično moč je delavstvo leta 1918. vzelo s prvimi naskokom. Toda za to pridobljeno politično močjo niso stale nobene temu odgovarajoče gospodarske sile in tako je v kratkem prešla politična moč zopet nazaj v roke kapitalističnih mogotcev.

V naši »republikanski ljudovladi« so se med tem uredili različni gospodarski krogi. Njihove interesne skupine imajo dejansko v rokah vladno moč, ker je pač v njihovih rokah kapital in tako se v državi godi vse po njihovi volji, kljub parlamentu in ministru. Za to demokracijsko fasado ne vlada torej nikdo drugi kot interese kapitalistične družbe in ima svoj temelj v gospodarski moči. Naši ljudski zastopniki niso izvoljeni zato, da v parlamentu povedo svojo voljo, za vsem tem je le ena volja — politična državna sila z močjo, ki služi interesom posameznih skupin. Vsekakor je v demokracijskem parlamentu treba nekake večine. Zato se gospodarski interesi skrivajo za politične stranke, posebno one na desnici. Pa tudi desno krilo centra je postalo kapitalistično; in levo krilo se že kako pridobi, če pride do glasovanja v preloženem vprašanju, da se ohrani enotnost stranke. Prava slika resničnosti je pač v tem, da vprav v ljudstvu najbolj ugledne poslance preplavljajo s povodnjimi najrazličnejših fraz protestov, resolucij in »znanstvenih dokazov«, tako, da ne pride do veljave mnenje posameznika. In časopisje! Skoro vse meščansko-strankarsko in službeno časopisje ima v rokah velik kapital. Ploha dnevnega časopisja zadržava politiko in ljudstvo vara, da ne vidi resnice. To je resnica!

Tukaj vidimo nasprotje med naukom cerkvenih očetov in sholastike na eni, in buržujskim gospodarskim naukom na drugi strani, ki pravi: »Nič ni gotovejše, naravnajše in razumljivejše, kakor da je ves denar, ves kapital »produktiven«, da donáša sadove in ustvarja večje vrednosti.« Velik znanstven čin Karla Marxa je, da je dal pravi odgovor: »Skrivnost samopomnoževanja kapitala je samo neki kvantum nepoplačanega tujega dela.«

Tako se politika spaja s kapitalizmom v eno. Oboje se med seboj izpopolnjuje. Iz politične nemoči delavstva izvira profit pri kapitalu in s tem se utrjuje moč kapitala.

Toda, če pride ta resnica v ljudsko prepričanje, če jo ljudstvo dober spozna, če ljudstvo vstane, raztrga vezi, ako v socialni revoluciji iz-

reče sodbo nad kapitalizmom in bo šele iz splošnega kaosa mogel nastati nov red — gorje!

Rudarstvo v jugoslov. pokrajinah do srede 14. stoletja.

Slovenske rude so bile zelo zgodaj že odkrite. V naših časih najbolj potrebno železo so kopali v Eisenerzu, Vordernbergu in Leobnu na Štajerskem že v začetku osmega stoletja. Prebivalci teh pokrajin in rudarji so bili Slovenci. Prvi rudnik na Koroskem se omenja l. 890. pri Sv. Lenartu v Lavantinski dolini, svinec so začeli kopati v 12. stoletju pri Beljaku, v Slov. Plajbergu in v Rablju. Staro pisanje nam pove, da so se naselili leta 1340. v Železnikih laški fužinarji in kovači. Brižinski škofje so jim dali zemljo in dovoljenje za plavžje. Beseda fužina prihaja od italijanskega »fucina«. Sprejeli smo jo vsekakor od ital. delavcev, ki so delali na Gorenjskem. Na Dolenjskem imamo vas Fužine, tako imenovano, ker so bili tam nedavno plavži. Tu je bil rojen pokojni drž. poslanec dr. Žitnik. Na laške delavce nas spominja ime Lahovce.

Hrvatska je poljedelska in nima gora ter rud, pač pa so imeli obrtniki v Zagrebu močno »hrvatsko bratovščino«. Tudi Bosna je bila v tem oziru zanemarjena, dočim se danes obeta tam delo za bodoče.

V Srbiji so kopali rude Sasi, poklicani iz Nemške države, torej ne domačini. Morda so že mnogo lesa posekali, ker je izdal takratni vladar Dušan določbo, da se na onem prostoru, kjer so že sekali les, ne smejo naseljevati novi rudarji, da se gozd spet zaraste. S tem je hotel seveda omejiti tudi prevelik dotok tujcev v deželo. Turki so potem, ko so vzeli Balkan in z njim Srbijo, zanemarili rudnike.

Vaše bogastvo!

Vsem delavcem, obrtnikom, trgovskim in pisarniškim nameščencem, ki bi hoteli postati inteligentni!

Svoje telesne sile ste prisiljeni prodajati drugim, da jim pripomorete do bogastva in sebi prislужite kruh. Ne smete pa pozabiti, da imate nekaj, kar je čisto Vaše in iz česar Vam lahko vzraste bogastvo, ki ni materialno. Ta zaklad, ki leži zakopan in neizrabljen ter delavec nanj pozabi, kadar neumorno dela v ubijajočem ozračju, je Vaš razum in Vaše sree. Ni ga bogatina na svetu, ki bi Vam mogel vzeti to dvojce. To dvojce je Vaše, je Vaš rudnik, iz katerega lahko izkopljete zaklad, kakor ga ne premoreta kapitalist in verižnik.

Pri nas je mnogo delal za delavsko izobrazbo rajni dr. Krek. Toda dobri Krek je, žal, mnogo prezgodaj umrl. Njegovi nasledniki so samo slavili njegovo delo in v tem slavljenju pozabili na delo, katerega bi bili sicer zmožni.

* * *

Po vojni je ustanovil v Sarajevu za najširše sloje posebno šolo za delavsko izobrazbo g. Miljenko Vidović. Organiziral je za delavce večerno šolo, v kateri si vsak delavec more pridobiti v dveh letih vso srednješolsko izobrazbo. Izredno veljavnost ima njegova šola radi njegove tendence, da bi vsi spoznali vrednost človekove notranjštine.

Jasno je, da je bil naval v to šolo tako velik kot še v nobeno drugo. Oglašali so se iz cele Jugoslavije ljudje, ki bi radi obiskovali njegovo šolo. Zato je naredil g. Vidović korak, ki bo zlatimi črkami zapisan v jugoslovanski kulturni zgodovini, še bolj pa v srcih onih, katerim je pokazal pot do srečnejšega življenja. Razširil je svojo šolo kot dopisno šolo za odrasle čez vso Jugoslavijo.

V tej šoli dobi vsak učenec vsak mesec iz vsakega predmeta zvezek in tako vse vestno predela, si osvoji v dveh, treh letih vso snov, ki se obravnava v gimnaziji. Taki inteligentni se potem vračajo v svoj poklic in delajo z večjim navdušenjem, večjim veseljem in večjim razumevanjem; zakaj postali so polnopravni ljudje —

inteligenti. Če pa vodstvo šole pri kom spozna izredno nadarjenost, ga napoti k državnemu izpitu in na univerzo. So to sicer redki, ali dobe se med njimi taki talenti, katerih izguba bi bila za vse javno življenje velika izguba. Do te srednješolske izobrazbe in do te etične usovršitve svoje notranjosti ima pravico in skoro dolžnost vsakdo, ki hoče, da bodo Slovenci res kulturni v razumskem, še bolj pa v etičnem oziru.

* * *

Kdor se hoče na ta lahek način izobraziti in oplemeniti, naj se vpiše v dopisno šolo v Sarajevu (Aleksandrova ulica 113). Ker pa zahteva vodstvo dopisne šole, ki šteje sedaj že nad 2000 učencev in učenk, od vsakega člana, ki se misli vpisati v šolo, priporočilo znanca Vidovičevega pokreta, je najboljše, da se vsakdo obrne na klub, ki ima zaenkrat svoje sestance ob četrtkih ob pol 7. zvečer v Narodnem domu v predzadnji sobi desnega hodnika.

V tem klubu so zbrani vsi, ki se posebno zanimajo za Vidovičovo šolo in Vidovičev pokret in bi ga hoteli razširiti med vse ljudstvo. Postavil si je tudi cilj, zainteresirati gg. profesorje in učitelje, da bi morda tudi v Ljubljani napravili celo privatno prosvetno vzgojno večerno gimnazijo.

Zdi se mi, da je tudi med krščansko-socialnim delavstvom dosti takih, ki niso zadovoljni z vladajočim, skrajno materialističnim in nemoralnim življenjem, ki prevladuje po vseh slojih, in bi hoteli izpopolniti svojo notranjost ter potem s svojo inteligentnostjo graditi stebre nove in idealne, boljše in poštenje družbe. Zato sem sestavil ta oklic, ki bo marsikomu brez dvoma dobrodošel.

Hugo Bajuk, cand. phil.,

predsednik pripravljalnega odbora za ustanovitev Vidovičevega kluba v Ljubljani.

Tedenske novice.

Materinski dan. Letošnji praznik Marijinega oznanjenja je posvečen materam. Idejo praznovanja materinega dne iz vsega srca pozdravljamo, saj nam mora biti materina ljubezen, ki je polna požrtvovalnosti, simbol družabnega življenja. Ta dan prirede vsa naša društva primerne proslave. Naj rode te naše proslave obilo sadu v blagor nas vseh!

Naše gibanje. Zadnje nedeljo so se vršila številna predavanja med našim delavstvom. Poleg redne socialne šole v Hrastniku in na Jesenicah so se vršili tudi sestanki v Zalogu pri Ljubljani, v Kočevju, Celju, Mariboru in Trbovljah. Naš kršč. soc. pokret se razvija na vsej črti v veliko zadovoljnost delavstva. Le tako naprej!

Preberite uvodnik! Vse tovariše opominjamo, naj si dobro pogledajo današnji uvodnik. Dobesedno je pravljen iz »Gewerkschaffer«, glasila švicarskih krščansko-socialnih delavskih organizacij. In vendar je tak, kakor da je pisan prav nalašč za naše slovenske razmere.

Nesreča v tovarni. V Pollakovi tovarni v Ljubljani je transmisija zgrabila delavca Ignacija Juga, ko je nanjo natikal jermen. Transmisija je Juga parkrat zavrtila ter mu pri tem zlomila obe roki in obe nogi. Hudo ponesrečenega so prepeljali v deželno bolnico.

Huda posledica. Pri zadnji redukciji rudarjev je bilo nekaj poduradnikov vpostavljenih v kategorijo delavcev. Med temi je bil tudi telefonist Radanovič. Ta degradacija mu je tako legla na živce, da se mu je zmešala pamet in je bil odveden v bolnico.

Na straži se je ustrelil v Zagrebu 24 letni vojak Karel Wirt, doma iz Banata. Pri vojaki se je slabo počutil, ker je srbsko-hrvatski jezik slabo razumel. Poleg tega je zadnji dan pred samomorom dobil žalostne novice od doma. Skušal se je pogovoriti s tovariši, ki pa mažarščine niso razumeli. Zelo ga je šikaniral tudi neki kaplar, katerega so pozneje sled tega aretirali.

Roparski napad. V bližini Kačje ride pri Novem mestu je neznan možski ustavljal na cesti posestnikovo že-

no Ano Saje in zahteval, da mu izroči denar. Ker denarja ni imela, ji je iztrgal več metrov blaga v vrednosti 550 dinarjev.

Poizkušen samomor. Iz Št. Peterškega mostu v Ljubljani je skočil v Ljubljanico 60 letni Ivan Turk iz Laz pri Rakeku. Ker voda ni globoka, je Turk pri skoku dobil le težke notranje poškodbe. Kljub temu je zlezal sam iz vode, nakar je oblezal na bregu. K njemu je prišel službujoči stražnik, kateremu je Turk izjavil, da se je mislil usmrtiti radi bede, ker nima ne doma, ne dela in ne denarja.

Sam se je javil jetničarju okr. sodišča v Ormožu s prošnjo, da ga zapre, Franc Majcen, ki je na Vičanskem vrhu pri Veliki nedelji s kuhinjskim nožem usmrtil nekega moža. Ker se je bal maščevanja domačinov, je šel »prostovoljno« v zapor.

Nesreča. V Podlipcah je posestnik Leopold Prašnikar rezal na slomozreznico seno. Pri tem je ravnal tako neprevidno, da ga je pograbil stroj za desno roko in mu jo odrezal vapestju.

Materina nepazljivost. V splitskem okraju sta odšla zakonska Lujetič oba po opravih ter pustila petero otrok same doma. Ker so bila vrata odprta je prišla v sobo svinja, ki je dojenčka v zibelki grozno razmesarila in mu odgrizla glavo. Mati je bila izročena sodišču.

Slab tobak. Že septembra lanskega leta se je mnogi pisalo o boljšem tobaku za pipe. Od tega časa je že preteklo nad pol leta in tobak še vedno ni boljši. Ako monopolna uprava zna dobro diktirati cene tobaku, je njena dolžnost tudi, da izdaja tem cenam primeren tobak. Pravi škandal je, da moramo v državi, ki prideluje veličanske množine tobaka, za drag denar kaditi naravnost smrdljiv tobak.

Truplo novorojenčka so potegnili iz Bistrice na Perovem pri Kamniku. Na vratu so bili sledovi davljenja. Truplo je ležalo v vodi že kakih 14 dni. — Zadnje soboto so tudi v Ljubljani potegnili iz neke greznice 7 mesečno dete, ki je bilo bržkone živo rojeno. Matere zasledujejo.

Velika železniška nesreča. V državi Costarica se je na progi Chartags-Alajuhela nad reko Vililla podrl most v trenutku, ko je vlak drvel čezenj. Vlak, v katerem se je vozilo nad 1000 izletnikov, je padel v vodo. 248 ljudi je bilo takoj mrtvih, 175 pa je težko ranjenih.

Tragična usoda zapuščenega moža »brezdomovineca«. Bojt Franc, rojen pri Dev. Mar. v Polju, ondi bivajoč čez 40 let, je preko 20 let stanoval v občini Moste. Dve leti sem je bolehal in bil trikrat v bolnici, zadnjega pol leta pa je ob palici komaj lezel naprej. Prosjačiti od hiše do hiše mu je bilo nad vse zoprno. G. Oražem v Mostah mu je sicer osebno rad pomagal, ter se je večinoma pri njem zadrževal. Njegovi ljudje so ga pa zapustili. Iskal je pomoči pri domači občini Dev. Mar. v Polju, pisanim in ustnim potom. Občina pa se ga je na vse kriplje branila, češ, da je že toliko let v občini Moste, katera pa ga istotako pod nobenim pogojem ni sprejela, češ, da spada v občino Dev. Mar. v Polju. Tako so reveža brezdomovineca gonili sem in tja. Šel je dvakrat na okrajno glavarstvo, tam so mu obljubili, da bodo eno ali drugo občino že prisilili, da ga sprejme, a potekali so meseci in meseci, uradni šimelj gre pač počasi, kaj zato, da je brezdomovinec stradal, zmrzovato, bolehal, obupal. Še tri dni pred tragiko so ga klicali v neki zadevi pokopališki načelnik v Dev. Mar. v Polje, a občinski tajnik ga je baže osorno odgnal. — Imenovani je tudi večkrat prosil, naj ga spravijo v hiralnico, a tam menda nimajo prostora, in vsaka prošnja za ubožno podporo je bila od ene ali druge občine odbita. Brezdomovinec vidi, da ni zanj pravice, ne usmiljenja, ne pomoči, zapuščen od vseh, gre v obupu po vrvi in se obesi v hlevu g. Oražma v Mostah. Tak je konec moža. Tragičen konec nesrečneža naj bo glasen opomin tema, kakor tudi drugim občanom, da se tako ne sme delati. To ni socialno, to ni krščansko. — Naj se take reveže spravi v bolnice, hiralnice. Naj bi mu ena ali druga občina dala na račun kako podporo, če se

mu ni moglo dajati stalne mesečne podpore do končne rešitve njegove pristojnosti. Okrajno glavarstvo pa bi se nujno prosilo, v podobnih slučajih da hitreje rešuje. — Želi se tudi več usmiljenja do revežev od občinskih nastavljenecv. Ta slučaj pa tudi kliče vse merodajne faktorje, posebno še Delavsko zbornico, da zastavi vse moči, da se uzakoni predvideno starostno zavarovanje. Občine, okraj, zbirajte, zidajte domače hiralnice.

Na občnem zboru »Krekove mladine« v Celju se je nabralo za sklad »Pravice« 40.50 Din.

Dopisi.

Iz selške doline. Ob volitvah v Delavsko zbornico smo videli, da je v naši dolini veliko več delavstva, kakor smo prej mislili. Vendar pa delavstvo cele doline nima prav nobene skupnosti, razen lesnega delavstva v Sorici in šivilj v selški bočini. Čas bi bil, da se delavstvo tudi v naši dolini postavi na lastne noge in si ustanovi kako svoje društvo bodisi prosvetno ali politično, samo strokovno bi zaenkrat še ne priporočal, ker se strokovna organizacija še premalo pojmuje. Drugič je pa po dolini tudi preveč različnih strok. Pri nas so: usnjari, gozdni delavci, žagarji, pomočniki raznih obrti, posebno mizarji, čevljarji, dninarji, hlapci, služkinje itd. Zatorej delavci, združimo se, da bomo imeli boljše stike med seboj in na ta način skupno zasledovali svoje delavsko stališče. Ravno vsled razdrapanosti naših vrst so nasprotniki pri volitvah ujeli nekaj glasov. Važno je pa tudi, da v skupnosti pokazemo, koliko nas je in da smo tudi mi močan faktor v dolini, preko katerega se ne more iti kar tako na dnevni red brez vsakega vpoštevanja. Delavec.

Tržič. Zadruga »Runo«, r. z. z. o. z. zaposluje sedaj 18 oseb, in sicer 16 v obratu 2 pa v pisarni. To podjetje vidno napreduje. Ako bi ne bilo tega podjetja, bi bila večina teh usnjarskih delavcev brez posla. Tu se kaže idealni namen zadruga.

Tržič. 23. t. m. ob 8. uri zvečer se vrši občni zbor podružnice I. delavskega konzumnega društva v Tržiču. Občni zbor se bo vršil v Našem domu. Ker je to gospodarsko podjetje velike važnosti za delovne stanove, zato vabimo vse člane, da se občnega zbora udeležijo!

Hrastnik. V nedeljo dne 21. februarja so pri nas napovedali naši socialdemokrati javni shod pri Konzumu. Povod za sklicanje shoda jim je dalo odpuščenje rudarjev. Delavstvo je smatralo shod za skupno stvar vseh rudarjev, zato je bila tudi udeležba precej velika. Prvi je govoril Kopač. Med drugim je povedal, da ni nobenega izhoda pri sedanji redukciji. Poročal je, da išče dovoljenje za polovično vožnjo v Francijo, kamor naj bi se izselili odpuščeni rudarji. Čudno se nam zdi, da Kopač vidi edino rešitev delavstva v izseljevanju, ko vendar ve, da so delavske razmere tudi tam zelo slabe in še vedno slabše bodo in da poleg tega vsak rudar izgubi po sedanjem pravilniku bratovske skladnice vso pravico do pokojnine, kdor 6 mesecev ne dobi dela v Jugoslaviji. Po njegovem načrtu bi se spravilo rudarje v slabe razmere v Franciji, ko se pa isti vrnejo nazaj, so pa še ob pokojnino. V splošnem je govoril zelo previdno in ni ti z mezincem se ni dotaknil prizadete gospode. Drugi je govoril znani Peterkovič, ki je v svojem govoru

označil edino rešitev delavstva, če se organizira pri socialdemokrati. Tu di lep izhod. Kot tretji je govoril še Pastorek. Po shodu že, pa se je oglašil še Malovrh, ki je napadel poslanca Jugosl. kluba, češ, če bi socialisti imeli 20 poslancev, bi bilo drugače. No, saj tudi oni niso bili brez poslancev in še celo ministra. Ko bi njihovi poslanci takrat delali s svojim ministrom, bi se kaj poznalo. Takih uspehov kot so jih delali njihovi poslanci z ministrom vred, naši poslanci nečejo doseči, namreč da bi si samo polnili žepe, ljudem pa dajali prazne obljube. Ta shod je bil za delavstvo popolnoma brezpomemben, ker se je spoznalo, da imajo socialisti samo strankarske namene drugega pa nič. Kjer pa gre za kruh, je pa potreba stvarnega dela.

Krekova mladina.

Centrala Krekove mladine priredi v Zalogu skupno s podružnico Snerberje-Zadobrova in podružnico Zalag-Sp. Kašelj, dne 28. marca celodnevni tehnično-organizatorični tečaj v prostorih gospe Antonije Berčič. Tečaj se bo vršil od 9.—12. dopoldne in od 3.—5. ure popoldne. — Odbor.

Krekova mladina Ljubljana ima na praznik sv. Jožefa skupno z Jug. strok. zvezo ob 7. uri zjutraj v cerkvi sv. Jožefa sv. mašo in skupno sv. obhajilo. Vabi se vse članstvo. — Predsednik.

Krekova mladina Zalag—Spodnji Kašelj je imela zadnjo nedeljo članski sestanek, katerega se je udeležilo okrog 40 članov in članic. Na sestanku sta govorila tov. Srečko Žumer o delavskem gibanju in njegovih organizacijah in tov. Rutar Jože o Krekovi mladini. Po predavanju se je razvila živahna debata.

Krekova mladina Zalag—Spodnji Kašelj vzpizori v nedeljo, dne 21. t. m. ob pol 4. uri v Ljudskem domu v Dev. M. Polju igro »Lepa Vida«, drama v 5 dejanjih. Ker je čisti dobiček namenjen delavski knjižnici se vabijo vsi naši prijatelji. Cene običajne. — Odbor.

Krekova mladina v Celju je imela tretji redni občni zbor 14. t. m. Občni zbor je pokazal delavnost članov in članic, kar je bilo razvidno iz odborovega poročila. Tov. Mici Rozmanova iz Ljubljane je imela lep referat o vzgojnem vprašanju naše mladine. Centralo je zastopal njen predsednik Fr. Kordin, ki je poudarjal pomen delavske organizacije in govoril o važnosti Delavske zbornice. V odbor so bili izvoljeni z nebitvenimi spremembami stari odborniki. Pri slučajnostih se je razvila debata, v katero so posegali tov. Fr. Dernovšek, Ciril Debeljak, Alojzij Burkelje, Florjan Kos in drugi. Soglasno je bil sprejet predlog, da se tudi v Celju ustanovi Krekova socialna šola, slična ljubljanski. Po razgovorih o predpripravi za naš kongres se je lepo uspeli občni zbor zaključil z geslom: Na delo za naš prvi krščansko socialistični kongres!

Krekova mladina Celje. Tukajšnja podružnica gostuje na praznik sv. Jožefa ob 3. uri popoldne v dvorani hotela »Pri novi pošti« v Rimskih topličah z igro »Sin«. Vabimo vse tovariše in prijatelje naše delavske mladine, da prihitite v lepem številu v Rimske toplice.

Krekova mladina Kočevje ima dne 28. marca t. l. svoj občni zbor v društvenih prostorih. Začetek občnega zbora je ob 10. uri dopoldne. Tovariši Krekovci, udeležite se občnega zbo-

ra polnoštevno in pripeljite še tovariše s seboj. — Odbor.

Krekova mladina Kočevje je imela v nedeljo dne 14. marca t. l. svoj članski sestanek, katerega se je udeležil tov. Srečko Peterlin iz Ljubljane in referiral o potrebi delavske organizacije. Člani so ves čas pazno poslušali. Po referatu se je razvila kratka debata, v katero so pridno posegali člani. Videlo se je, da imajo mladi borec veliko zanimanje za Krekovo mladino. Tovariši le na delo, da izpolnimo Krekove ideje!

Krekova mladina Sv. Miklavž pri Ormožu. Občni zbor tukajšnje podružnice se bo vršil na praznik Marijinega oznanjenja, dne 25. t. m. v društvenih prostorih pri Sv. Miklavžu. Vabimo vse člane in članice, da se občnega zbora v polnem številu udeležijo. Zastopnik centrale bo govoril o važnosti našega kongresa in drugo. Odbor.

Krekova mladina v Ljutomeru. Nameravani občni zbor Krekove mladine se preloži na poznejši čas. Kraj in čas se pravočasno objavi v »Pravici«.

Krekova mladina v Celju je priredila dne 28. februarja t. l. v Narodnem domu v Celju igro »Sin«, katero so v splošnem prav dobro odigrali. Dvorana je bila kljub lepemu vremenu lepo zasedena. Prav z veseljem moram odobravati, da so s svojo požrtvovalnostjo vzpizorili igro, katere naj bi bila zgled staršem, kaj napraviti otrok, ki potuje brez spremstva staršev po svetu. Ne bom preveč omenjal vlog posameznih igralcev, omenim le samo vloge Cirila, Helene, Slemenca in njegove žene. Glavna vloga Ciril, ki jo je igral tov. Debeljak, ter vloga Helene, ki jo je igrala gđ. Tavčerjeva, je bila odigrana resnad vse pretresljivo. Lep je bil prizor, ko je zahtevala Helena (gđ. Tavčerjeva) denar za svojega otroka. Tako so gđ. Tavčerjeva, tov. Debeljak, kakor tudi tov. Verčnik, ki je igral vlogo očeta (Antona Slemenca, posestnika in nižjega davčnega uradnika v pokoju) želi burne aplavze od občinstva. Tudi žena Slemenca, Marija, katere vlogo je igrala gđ. Brežnikova, je dobro rešila svojo vlogo, kakor tudi vsi ostali igralci. Zato tovariši in tovarišice, le vedno tako naprej! — Krajnc Ludovik.

Razno.

V naši državi so priznane sledeče vere: katoliška rimskega in vzhodnega obreda, starokatoliška, evangelijska, pravoslavna, muslimanska, avgsburška in reformistične izpovedi, nem. luteranska, židovska, baptisti in memonisti; tolerantne pa so: nazarenci, adventisti in metodisti. Duhovnikov pa je katoliških 3248, pravoslavnih 2500, muslimanskih 1100, unjatskih 34, židovskih 94, protestantskih 135. Statistika starokatolikov je netočna. Njih sekta je nastala, ker niso nekateri katoliki hoteli priznati dogme o papeževi nezmotljivosti, kadar govori o verskih principijelnih vprašanjih: ex cathedra. Pozneje so

odpravili še celibat (neženitev duhovnikov).

V Italiji imajo tudi ženske pri občinskih volitvah volivno pravico. Izpolniti morajo vsaj enega od sledečih pogojev: 1. da je vdova, zna brati in pisati ter da je rojena pred 31. marcem 1901; 2. če je pred 1894. mora imeti 3 razrede, če pozneje, pa celo osnovno šolo, obiskovano v domačem kraju; 3. da plačuje vsaj 100 lir neposrednega davka.

V turški republiki hoče uvesti Kemal paša poleg drugih reform tudi latinico... Samo v naši državi je še latinica zaničevana, saj pošiljajo celo slov. uradno tiskovine v cirilici.

Naša država podpira idejo razorožitve na ta način, da je naročila v Bratislavi municijo, in sicer najprej patronov za 135 milijonov dinarjev; druge nabave bodo še sledile.

V Avstriji je brezposelnih, ki imajo podporo 223.000, onih brez podpore 50.000. Avstrijska vlada si prizadeva naseliti jih kakih 50.000 v Uniji. Amerikanci pa tega ne marajo, čeprav imajo v svoji državi raje Germane kot druge narodnosti. Druga obljubljenca dežela za Avstrijce je pa Rusija; v kirgiški republiki mislijo naseliti 6000 brezposelnih. Znano pa je, da je bilo v Rusiji že pred vojno naseljenih mnogo Nemcev. Avstrija je podobna Japonski: majhna je in gosto obljubljena, zemlje malo, industrija zaposluje premalo delavcev, ljudje pa radi zapravljajo, v čemer se pa Japonci razlikujejo kot pridni, delavni in šparovni. Saj pravijo nekateri, da bo rumeno pleme, in to so Japonci ter Kitajci, s pridnimi rokami premagalo Evropce, ne pa z vojsko.

Tudi Rusija ni brez brezposelnih, saj jih ima 2.500.000.

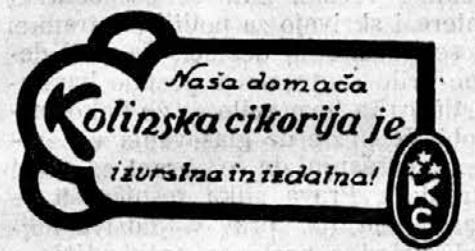
V Londonu bo konferenca, ki bo razpravljala o delovnem času, saj je znano, da mnogo ljudi ne dela samo osem ur na dan, ampak še več: 10, 12, 14 (natakariji!).

Na Češkem mora imeti vsaka občina z 1300 ljudmi ali šolo, knjižnico in tako so našli l. 1924. na Češkem 4 milijone knjig, katere ureja 15.000 knjižničarjev.

Na zemlji živi danes okroglo milijardo 700.000 ljudi. Neki berlinski učenjak je izračunal, da bi lahko živelo na zemlji osem milijard ljudi, če bi izrabili vse, kar je mogoče.

„Za kršč. socializem“.

Kdor hoče prav umeti idejo krščanskega socializma, mora prečitati to zelo potrebno brošurico. Dobi se v kolportážnem oddelku »Slovenca« v Jugoslovanski tiskarni v Ljubljani.

Sprejme se v lesno-industrijsko tovarno v bližini Ljubljane

lesni strugar,
vaje vseh strgarskih del v lesu ter
strojni mizar,
izurjen zlasti pri delu na tračni žagi.
Prednost imajo oni, ki se morejo izkazati z večletnim delom v tovarnah stolov. Plača in eventualno tudi stanovanje po dogovoru in zmožnosti.
Ponudbe na upravo lista.

Žika!

Poskusiti je treba, potem je odločitev lahka. Odločili se boste za ŽIKO, ki je in ostane najboljša in najbolj zdrava žitna kava!

Tona! Včeraj se je pa vršila skupščina za našo prodajalno. Gledala sem, kje da si, pa te nisem zazrla. Zato pa gotovo tudi nisi slišala kaj nam je povedal poročevalec iz Ljubljane. Najbolj važno se mi zdi tisto glede prometa. Rekel je: Čim večji promet, tem večja konkurenčnost. Mesečno stane stanarina, plače, luč, kurjava, razni drobni izdatki 2000 Din. Ker znaša promet sedaj mesečno samo 40.000 Din da to 5% režijo te prodajalne. Če bi se pa promet dvignil na 60.000 Din, pri čemur bi ostala vsa režija ista, bi se v procentih režija znižala na 3 1/2% ter bi imela zadruga toliko več dobička ali pa bi lahko pocenila blago za 1 1/2%. Za to je za nas same silno važno, da dvignemo promet in pridobimo zadruzi novih odjemalk. Sklenila sem, da se bom odslej najprej tudi jaz posvetila agitaciji za naš konzum. Stori tako tudi ti!